

Nemoc neklidu

Víte, co měli společného Charles Dickens a Wolfgang Amadeus Mozart? Oba byli ve svém oboru výjimeční a oba s velkou pravděpodobností trpěli Touretteovým syndromem, pro laickou veřejnost téměř neznámým onemocněním.

Co by pacienti měli vědět (a co dělat):

Ulehčích případů se následná léčba obejde bez medikamentů. Pro všechny je však důležité:

- vyvarovat se stresu
- být přiměřeně poučen o závažnosti poruchy (jde-li o dospělého), aby se předešlo pochybnostem o léčbě, druhu i míře postižení
- žít pokud možno v klidném domácím, školním či pracovním prostředí, v němž jsou všichni obeznámeni s charakterem a projevem poruchy
- najít si libovolnou zájmovou činnost. Značné procento nemocných udává, že potíže mizí, jsou-li něčím zaujati – tancem, kreslením... Příznivě působí rovněž rekreační sport, nikoli však kolektivní hry s velkým podílem stresu.
- pacientům s těžšími projevy syndromu pomohou některé z moderních léčiv, které účinně zmírňují jak projevy tikové, tak poruchy chování. Nemocný však musí mít na paměti, že léky je třeba brát pravidelně a při vynechání či vysazení medikamentů se obtíže vrátí do starých kolejí.

Neurologicko-psychiatrické poruše asi doposud slyšel jen málokdo z vás. Možná by i mnozí odborníci tápali, co si představit pod názvem Touretteův syndrom. A přitom ho jeho objevitel, francouzský neurolog Gilles de la Tourette, popsal už před více než sto lety a onemocněním dnes trpí až jedno procento dětí školního věku. V dospělé populaci se počet pacientů odhaduje na 500 nemocných ze 100 000 lidí.

Nepodceňujte zlobení

Porucha se začíná projevovat nejčastěji kolem sedmého roku věku, nejspozději vyjde najevo před 21. narozeninami. Pokud tedy máte doma prvňáčka (ale i staršího potomka), všimněte si jeho chování. Hyperaktivita, různé tiky nebo poruchy chování (viz rámeček na str. 57) nemusejí být projevem zlobení a terčem vašeho pedagogického snažení. Za chováním (ve

vašich očích nevhodným) se mohou ve skutečnosti skrývat náhlé izolované svalové záškuby – klonické tiky, které jsou většinou jasně odlišitelné od normální pohybové aktivity a které patří k hlavním projevům Touretteova syndromu. Výkřiky a pohyby mohou mít dokonce vulgární obsah (vyžíval se v nich například zmíněný Mozart).

Vůlí lze tiky částečně ovlivnit, přesto předpánou pacienta několikrát za den a jejich intenzitu prohlubuje jakákoli stresová situace. Postižený v danou chvíli cítí nepříjemné pocity, jako je pálení očí před mrkáním, strnutí šíje před trhnutím hlavou a neodvratné nutkání ulehčit své mysli vykonáním zdánlivě nesmyslného úkonu. Jakmile tik provede, uleví se mu, ale netuší, jaký podnět jej opět vyvede z rovnováhy.

Tikové projevy mohou doprovázet rovněž poruchy chování. Neklid, nesoustředěnost, neposednost, nutkavé jednání a myšlenky, pun-

KOMENTÁŘ ODBORNÍKA

MUDr. Ondřej Fiala,
předseda občanského sdružení ATOS

Za tiky nelze dítě trestat

Můj sedmiletý syn začal před časem krčit obočí, křivit ústa, mrkat očima a trhat hlavičkou. Obtíže se zhoršují zejména ve stresových situacích. Je možné, že se jedná o Touretteův syndrom, nebo je to jen nějaký zlozvyk? Na koho se mám obrátit?

Jiřina S., Kouřim

Obtíže, které popisujete, jsou velmi pravděpodobně tiky. Pokud trvají déle než jeden rok, pak by se o Touretteův syndrom bezpochyby jednat mohlo. Tyto projevy však v žádném případě nelze považovat za zlozvyky, které by se daly odnaučit nebo za které byste měla dítě trestat. Obratě se prosím na dětského neurologa či psychiatra v místě svého bydliště, který určí přesnou diagnózu a navrhne další postup. Můžete také kontaktovat občanské sdružení ATOS, které zajišťuje poradenskou činnost pro nemocné s Touretteovým syndromem.

tičkářství, provádění rituálů, výbušnost, agresivita či dokonce sebepoškozování, to vše může ukazovat na Touretteův syndrom.

Celoživotní závaží

Priznaky choroby přicházejí plíživě a nepozorovaně a rozvinou se až později. První velkou zatěžkávací zkouškou prochází nemocný v pubertě, kdy se projevy choroby obvykle zintenzivňují. Naopak v dospělosti se potíže mírní, stabilizují nebo zcela vymizí.

Přestože si břímě Touretteova syndromu nesou někteří pacienti celý život, může to být život plnohodnotný. Na druhou stranu pokud o svém postižení nevědí a nevyhledají odbornou pomoc, mohou se pro své zdánlivě podivínské chování ocitnout na okraji společnosti.

Rozpoznat a léčit

Jako u všech onemocnění je základem úspěšné terapie včasná diagnóza. Lékaři proto nabádají rodiče či učitele, aby vyhledali odbornou pomoc, pokud si u dítěte všimnou následujících varovných příznaků:

- **Tiky** – pohybové tiky se projevují např. mrkáním, trháním hlavou a končetinami, různými grimasami. Zvukové tiky posmrkáváním, chrochtáním, pískáním, vykřikováním apod.

- **Poruchy chování** – neklid, poruchy soustředění, nutkavé jednání, výbušnost, agresivita, sebepoškozování. Důležité je vědět, že výše zmíněné příznaky mohou, ale nemusí mít souvislost s touto nemocí. Diagnózu musí vždy stanovit odborník!
Kde hledat radu i pomoc?

- Váháte-li, zda je Touretteův syndrom zrovna váš případ, vyhledejte nejbližšího psychologa či psychiatra.

- Mnoho užitečných informací poskytnete také občanské sdružení ATOS – Asociace pacientů s Touretteovým syndromem, Goetheho 15, 160 00 Praha 6, tel.: 607 724 338, www.atos-os.cz, mail: atos@email.cz.

- Pomoc najdete i na internetu: http://industry.biomed.cas.cz/ales/tourette/zakl_info.htm.

